

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Hietaniemi, P., Joensuu, M. & Klemola, J. (2020) Uraohjauksen näkyvyys ammattikorkeakouluissa. Teoksessa Isosuo, T., Joensuu, M., Klemola, J., Lignell, I. & Paavola, K. (toim.) Tukea urapolulle. Humanistinen ammattikorkeakoulu, s. 15 - 18.

URL: <https://www.humak.fi/julkaisut/tukea-urapolulle/>

Uraohjauksen näkyvyys ammattikorkeakouluissa

Päivi Hietaniemi
Humanistinen
ammattikorkeakoulu

Maija Joensuu
Tampereen
ammattikorkeakoulu

Jari Klemola
Humanistinen
ammattikorkeakoulu

asiasanat: urasuunnittelu, uraohjaus, yksilöllinen tuki, ammattikorkeakouluopiskelijat

Korkeakouluissa tuetaan opiskelijoiden valmiuksia ja taitoja oman uransa hallintaan ja suunnitteluun erilaisin tavoin ja usean eri toimijan voimin. Uranhallintataitoihin lukeutuvat mm. koulutusalan ja ammatin valitsemisen taidot, työnhakutaidot sekä itsensä kehittämisen ja jatkuvan oppimisen taidot. (Kuurila 2014, 47.) Uranhallintataitojen lisäksi puhutaan urasuunnittelutaidoista. Urasuunnittelutaidoilla viitataan tietoihin, taitoihin ja asenteisiin, joilla voidaan pyrkiä hallitsemaan omia koulutus- ja työuria, ja jotka ovat yhteydessä myös persoonallisuuden kasvuun sekä opiskelun- ja urasuunnitteluun (ELPGN 2013, 13). Urasuunnittelussa keskeisiä ovat myös tiedonhakutaidot, hyvä itsetuntemus sekä kyky arvioida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan (Kasurinen 2018, 84).

Urasuunnittelua tuetaan uraohjauksella, jolla on ammattikorkeakouluissa tärkeä rooli. Siihen kohdistuu useita yhteiskunnallisia, koulutus- ja työllisyyspoliittisia sekä yksilön tarpeista kumpuavia odotuksia (Hämeen ammattikorkeakoulu a, 2020). Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on myös lain mukaan tukea opiskelijan ammatillista kas-

vua sekä mahdollistaa jatkuva oppiminen (Ammattikorkeakoululaki 2014/932, 4§). Ammatillinen kasvu ja jatkuva oppiminen ovat keskeisiä osia uraohjauksen tavoitteista.

Urasuunnittelutaitojen merkitys

Urasuunnittelutaitojen opettaminen ja niiden harjoittelu lisäävät opiskeluun sitoutumista, opintojen edistymistä sekä edistävät työelämään siirtymistä ja työllistymistä (ELPGN 2013, 13). Urasuunnittelutaidot ovat yhä tärkeämpiä taitoja jatkuvasti muuttuvassa työelämässä, jossa yksilöiltä edellytetään mm. mukautuvuutta sekä kykyä sopeutua ja reagoida muutoksiin. Työelämässä tarvitaan myös taitoa hahmottaa työelämän ja yhteiskunnan kehitystrendejä sekä näiden edellyttämiä osaamisvaatimuksia. (Kasurinen 2018, 83.) Laaja-alainen osaaminen ja urasuunnittelutaidot edistävät työllistymistä ja uralla etenemistä, sillä kilpailu työpaikoista ja oman uran rakentamisen haasteet ovat lisääntyneet (Kasurinen & Heiskanen 2017, 21).

Urasuunnittelu ammattikorkeakouluissa nähdään yleisesti kokonaisvaltaisena kehitysprosessina, jossa opiskelijasta kasvaa oman uratarinansa kirkkain tähti. Kasvun, kehityksen ja ohjauksen myötä suunniteltu tarina pystyy elämään ja muuttamaan muotoaan jatkuvasti. Urasuunnittelu on pitkäjänteistä ja tavoitteellista toimintaa, joka vie aina kohti seuraavaa tavoitetta urapolulla (Tampereen ammattikorkeakoulu, 2020).

Mitä verkkosivut kertovat uraohjauksen käytännöistä?

Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelija teki kesän 2020 aikana ammattikorkeakoulujen uraohjauksesta kartoituksen. Kartoituksessa tarkasteltiin 22 ammattikorkeakoulun uraohjausta verkkosivujen, opetussuunnitelmien ja koulujen sivuilta löytyneiden artikkelien kautta. Kartoituksesta selvisi, että uraohjaus otetaan hyvin huomioon ammattikorkeakoulujen arjessa. Uraohjauksen ajatuksen voi löytää kaikista tarkastelluista opetussuunnitelmista. Uraohjaus näkyy pakollisissa ja vapaasti valittavissa uravalmennukseen tähtäävissä opintojaksoissa sekä yrittäjyyteen liittyvissä opintokokonaisuuksissa.

Uraohjausta toteutetaan myös urasuunnittelua tukevilla ja ammatillista kehittymistä sekä itsetuntoa vahvistavissa työpajoissa ja pienryhmissä. Työharjoittelut, työelämäprojektit, opinnäytetyöt ja työelämän kanssa yhteistyössä toteutetut tapahtumat ja messut nähdään tärkeänä osana oppilaitosten uraohjausta.

Opiskelijan oman urasuunnittelun tueksi ammattikorkeakouluissa on kehitetty erilaisia digitaalisia uraohjauksen työkaluja, joiden merkitys kasvaa uusien oppimis-

ympäristöjen käytön myötä. Niiden tarkoitus on tuoda urasuunnittelu osaksi arkea ja selkeyttää opiskelijan mahdollisuuksia suunnitella uraansa ja opintojaan itsenäisesti. Työkaluja on liitetty osaksi opiskelijoiden käyttämiä tietojärjestelmiä. Myös mm. ePortfoliot, eUraoppaat ja digitaaliset rekrytointijärjestelmät esitellään verkon kautta käytettävänä itsenäisinä urasuunnittelun välineinä.

Uraohjaus näkyy ammattikorkeakouluissa myös alumni-toimintana, vertaisohjauksena, mentorointina ja ennen kaikkea läpi opintojen jatkuvana ohjauksena. Verkkosivujen perusteella uraohjaus nähdään yhtenä ohjauksen muotona, jonka tavoitteena on tukea opiskelijaa oman näköisensä urapolun valitsemisessa. Opiskelijan yksilöllisyyteen, ainutlaatuisuuteen ja omien voimavarojen tunnistamiseen ja vahvistamiseen uskotaan ja tätä halutaan tukea.

Opiskelijoiden tukemista itsenäiseen urasuunnitteluun tunnutaan pitävän ammattikorkeakouluissa tärkeänä. Monien ammattikorkeakoulujen verkkosivustoilla opiskelijoita ohjataan ja kannustetaan itsenäiseen tiedonhankintaan erilaisten urasuunnitteluun liittyvien linkkien, verkkosivustojen ja työllistymistä edistävien vinkkien avulla.

Uraohjauksen monet toimijat

Kaikissa tarkastelussa mukana olleissa ammattikorkeakouluissa jokaisen opiskelijan on mahdollista saada apua ja tukea omaan urasuunnitteluunsa. Uraohjaus on koko henkilöstön ja usean eri ammattiryhmän yhteistä työtä. Opettajat, lehtorit, opinto-ohjaajat ja opettajatuutorit ovat opiskelijoiden uraohjauksen ensisijaisia tukihenkilöitä. Heillä kaikilla on suuri rooli uraohjauksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Yksilöllistä tukea voi tarvita kuka vain opintojensa tai elämänsä suunnittelun kanssa.

Osassa ammattikorkeakouluja opiskelijoita ohjataan ottamaan tarvittaessa yhteyttä myös muihin ohjaus- ja neuvontapalveluihin tarjoaviin henkilöihin, kuten opiskelijatuutoreihin, harjoitteluvastaaviin, opetuspäälliköihin, rekryammattilaisiin sekä erillisiin uraohjaajiin tai uravalmentajiin.

Vaikka uraohjauksen tukena on erilaisia asiantuntijoita, ovat opiskelijat aktiivisia toimijoita ja päävastuussa omasta urasuunnittelustaan. Opiskelijat ovat täysi-ikäisiä ihmisiä, joilla on vastuu omista opinnoista ja oman urasuunnitelmansa laatimisesta. Ammattikorkeakouluissa on myös yhä enemmän opiskelijoita, joilla on taustalla jo esimerkiksi laajempaa työkokemusta tai aikaisempi korkeakoulututkinto. Tämä on tärkeää ottaa huomioon uraohjauksesta ja ohjauspalveluita suunniteltaessa.

Opiskelijan urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa voidaan nähdä persoonallisuuden kehitysprosessina, osaamisen kasvutarinana ja valintojen sarjana. Se on kokemusten kerryttämistä käytännössä, (Hämeen ammattikorkeakoulu b, 2020.) jolloin opiskelijan oma rooli on olennainen.

Entä jos uraohjaukseen tarvitaan yksilöllistä tukea?

Opinto-ohjaajien ja erityisopetuksen osaamisen rooli korostuu ammattikorkeakoulujen uraohjauksessa varsinkin silloin, kun uraohjaukseen tarvitaan yksilöllistä tukea. Tuen tarpeet voivat olla opiskelijoilla moninaisia. Yksilöllistä tukea voi tarvita kuka vain opintojensa tai elämänsä suunnittelun kanssa.

Monet ammattikorkeakoulut tarjoavat opiskelijoilleen opinto-ohjaajan tuen lisäksi myös mm. koulupsykologin, koulupastorin, erityisopettajan tai koulukuraattorin palveluita. Kaikki nämä ohjaushenkilöt tarjoavat osaltaan opiskelijoille tukea, apua, neuvoja, konkreettisia vinkkejä sekä kuuntelu- ja keskustelumahdollisuuksia. Heidän teh-

tävänä on tukea opiskelijaa omissa urasuunnitelmiaan mm. oman elämänhallinnan, opintojen, ammatillisen suunnan miettimisen, jaksamisen tai vaikkapa motivaatio-ongelmien kysymyksissä. Yksilöllisellä tuella, erilaisten käytännön vaihtoehtojen mahdollistamisella, saavutettavuuden huomioimisella ja yksilöllisen ohjauksen tarjoamisella on suuri merkitys urasuunnitelmien laadinnassa.

Uraohjauksen haasteita ja tulevaisuus

Uraohjaus nähdään ammattikorkeakoulujen verkkosivujen mukaan tulevaisuuteen suuntaavana ohjauksena. Se ohjaa opiskelijoita rakentamaan tarinoitaan tulevaisuuden maailmaan ja työelämään. Tulevaisuuteen suuntaavana ohjausmuotona se myös aiheuttaa haasteita. Monien ammattikorkeakoulujen sivuilta nousee esiin kysymys siitä, kuinka pysyä mukana työelämän jatkuvassa muutoksessa? Kuinka saada uraohjaus ja opiskelijoiden toiveet ja tarpeet kohtaamaan toisensa?

Sanoina uraohjausta tai -suunnittelua joutuu välillä etsimään verkkosivuilta. Tietoa hakevan tulee tietää, mitä kaikkea urasuunnittelu ja -ohjaus pitävät sisällään, sillä ne ovat osa kaikkea: oman urapolun suunnittelua, ammatillista kasvua, elämänhallintataitoja, työelämässä tarvittavia taitoja ja tietoja sekä omien vahvuuksien tunnistamista. Uraohjauksen jäsentely ja opiskelijoille uraohjaus-sanana merkityksen ymmärtäminen vaatii vielä työtä.

Perusajatus urasuunnittelusta ja -ohjauksesta löytyy kuitenkin jokaisen ammattikorkeakoulun verkkosivuilta. Ja varmasti myös käytännöstä, sillä uraohjaus tuntuu kietoutuneen osaksi arkea. Uraohjaukseen panostetaan: sitä toteutetaan aktiivisesti ja mikä tärkeintä, sitä tunnutaan kehitettävän jatkuvasti eteenpäin.

Uraohjausta ei kuitenkaan ole kaikilta osin vielä hyödynnetty täydellä potentiaalillaan ammattikorkeakouluissa. Ohjauksessa tulisi kehittää esimerkiksi urasuunnittelutaitojen ja toimijuuden vahvistamista (Kasurinen 2018, 84).

Opiskelijoita tulisi auttaa hahmottamaan omat realistiset mahdollisuutensa työmarkkinoilla sekä suuntaamaan katsettaan tulevaisuuteen luottavaisesti (Kuurila 2014, 140).

Vaikka ammattikorkeakouluissa tuetaan työelämävalmiuksien kehittämistä, jää osa taidoista puutteelliseksi tai puuttumaan kokonaan. Esimerkiksi itsetuntemus- ja arviointitaidot sekä kyky tunnista omia vahvuuksia ja kehittämistarpeita jäävät usein vajaiksi. Olisikin tärkeä huomioida myös opiskelijoiden yksilöllinen koulutus- ja työhistoria sekä erilaiset elämäntilanteet ja kontekstit. Opintojen aikana on hyvä kartoittaa tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelijoiden kykyyn toimia itsenäisesti, ottaa vastuuta omista opinnoistaan ja elämästään sekä suunnitella tulevaisuuttaan ja tehdä sitä koskevia päätöksiä. Vahva itsetunto ja oman osaamisen tuntemus auttavat näkemään mahdollisuuksia ja rohkeutta tarttua sattumiin. (Kasurinen & Heiskanen 2017, 32-34.)

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 932/2014

Hämeen ammattikorkeakoulu a. 2020. Uraohjaus. Elinikäisen uraohjauksen tutkimusalue. Viitattu 10.7.2020. <https://www.hamk.fi/tutkimus/uraohjaus/>

Hämeen ammattikorkeakoulu b. 2020. Opiskelun aloitus. Urasuunnittelu. Viitattu 24.4.2020. <https://www.hamk.fi/opiskelu-hamkissa/uraohjaus/urasuunnittelu/>

ELPGN Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkosto. 2013. Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. Viitattu 7.9.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49642/ISBN978-951-39-6560-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kasurinen, Helena. 2018. Toivokeskeisyys ohjauksessa. Teoksessa Pirttiniemi, Juhani et al. (toim.) Opo 2: opinto-ohjaajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus, 2018, 82-89.

Kasurinen, Helena & Heiskanen, Sini. 2017. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden urasuunnittelutaidot ja työllistyminen. Ammatikasvatuksen Aikakauskirja, 19 (2), 20-35. Viitattu 13.8.2020 <https://journal.fi/akakk/article/view/84786>

Kuurila, Erja. 2014. Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Turun yliopiston julkaisuja 384.

Tampereen ammattikorkeakoulu. 2020. Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen yliopisto. Opiskelijan käsikirja. Harjoittelu ja työelämä. Urasuunnittelu. Opetus ja koulutus. Opintojen ohjaus. Uraohjaus. Viitattu 6.7.2020. <https://www.tuni.fi/opiskelijanopas/kasikirja/tamk/2711?page=3075>